

Pełne przypisy znajdują się w wersji drukowanej :)

¹ B. Magee, *Karl Popper*, s. 9.

² Por. art. J. G. Fogeler, *Istoria formowanija socjalnoj filozofii 'kriticzeskowo racjonalizma*, s. 29.

³ Por. T. Mendelski, *Karl. R. Popper: metodolog czy ideolog?*, ss. 9-35, 232.

⁴ B. Magee, *Popper*, s. 103.

⁵ K. Popper, *SO*, s. 139.

⁶Tamże, s. 64.

⁷ Tamże, s. 121.

⁸ Problematyka ta zostanie szerzej omówiona w kolejnej części pracy.

⁹ Por. K. Popper, *Nędzą historycyzmu*, s. 7.

¹⁰ Por. J. Condry, K. Popper, *Telewizja zagrożenie dla demokracji*, s. 34 n.

¹¹ Tamże, s. 47.

¹² Tamże, s. 57.

¹³ Jest to jedna z nielicznych myśli Poppera, którą mogę zaakceptować.

¹⁴ K. Popper, *SO*, s. 129.

¹⁵ Tamże, s. 124.

--	--	--

¹⁶ Por. W. Witwicki, *Platon jako pedagog*, s. 26.

¹⁷ W. Witwicki w omawianej pracy, także interpretuje Platoński γένος jako kasta. Por. W. Witwicki, *Platon jako pedagog*, s. 35.

--	--	--

¹⁸ Por. G. Thomson, *Egea prehistoryczna*, s. 83.

¹⁹ Por. J. Sandel, *Słownik łacińsko – polski dla prawników i historyków*.

²⁰ G. Thomson poświęca analizie terminu γένος cały podrozdział swojej pracy. Por. G. Thomson, *Egea prehistoryczna*, ss. 83 – 88.

²¹ . G. Thomson, *Egea prehistoryczna*, s. 84.

²² Tamże, s. 84.

²³ Por. E. Borneman, *Das Patriarchat*, s. 124 n.

²⁴ Platon , *Państwo*, 368 d.

²⁵ O tym, że Marks nie odkrył pojęcia klasy, a tylko podał prawa rządzące klasami pisał sam Marks. Podkreśla to także L. Kołakowski. Por. L. Kołakowski, *Główne nurty marksizmu*, s. 294, 300.

²⁶ Definicje i genezę terminu klasa podaje Engels [w:] F. Engels, *Pochodzenie rodziny, własności prywatnej i państwa*, s. 170 – 177.

²⁷ „Przez klasę rozumiemy pewne wielkie zbiorowości społeczne, odróżniające się od innych swoistym interesem ekonomicznym” – R. Dyoniziak, *Spółczesność w procesie zmian*, s. 16.

²⁸ Por. E. Döring, *Die offene Gesellschaft und ihre Feinde; ein einführender Kommentar*, s. 75.

²⁹ W znaczeniu także jako np. „kastowe państwo”

³⁰ K. Popper, *SO*, s. 62.

³¹ Por. M. Cornforth, *The Open Philosophy and the Open Society*, s. 258.

³² K. Popper, *SO*, s. 67.

³³ E. H. Carr, *Historia. Czym jest*, s. 36.

³⁴ K. Popper, *SO*, s. 119.

³⁵ Tamże, s. 129.

³⁶ W. Kopaliński podaje następującą definicję słowa kasta: „etym. z łac. ‘castus’ czysty, hiszp. port. ‘casta’ rasa, ród rodowód. Jedna z warstw grup ludności tworzących hierarchiczną strukturę społeczną, zazwyczaj opartą na dziedzictwie i endogamii, oddzielona od innych szczelnymi przegrodami, uświęconym zwyczajem, prawem, religią.” Zob. W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*

³⁷ Platon przytacza, dla umotywowania trójczłonowego podziału populacji idealnej polis. mit o „Synach Ziemi”, w którym mowa jest o tym, że ludzie zostali stworzeni różnymi. Jedni wyrosli ze złota – i ci są najszlachetniejszymi, drudzy ze srebra – oni też posiadają atrybuty szlachetności i wyższości nad tymi ostatnimi, którzy zostali stworzeni z brązu. Ta trzecia warstwa, zrodzonych z brązu ludzi, przeznaczona jest do tego by służyć dwóm szlachetniejszym warstwom. Jej rola w państwie, zdaniem Platona, ograniczać się ma do żywienia i zapewniania dwóm wyższym warstwom środków do życia.

³⁸ Platon, *Państwo*, 415 c.

³⁹ Mit o „Synach Ziemi” można porównać do opisu powstania człowieka, jaki znajdujemy w *Rygwedzie* (10,90) „Usta jego stały się brahmanem, ramiona rycerzem, biodra to są wająsjowie, a z nóg narodził się siudra.”. Por. W. Tyloch, *Bogowie czterech stron świata*, s. 79 n.

Ta analogia może być zupełnie przypadkowa, na zasadzie podobieństwa Świątyni Słońca – Majów i piramid egipskich. Przypadkowość ta zostanie podważona, jeżeli powołamy się na domysły Ericha von Dänikena, który zbieżność konstrukcyjną powyższych budowli, oraz ich podobną orientację względem stron świata, tłumaczy interwencją cywilizacji pozaziemskich. Z drugiej strony, zachodzi prawdopodobieństwo, że Platon w swoich podróżach mógł się zetknąć z mitologią hinduską, z której zaczerpnął, zapewne pośrednio, te motywy.

⁴⁰ Etymologia tego słowa jest następująca: [podaje za: W. Kopaliński]- łac. communicare 'dzielić; brać udział' z communis 'wspólny; powszechny; ogólny; pospolity'.

⁴¹ Por. G. Sartori, *Teoria demokracji*, s. 483.

⁴² H. Arendt, *Korzenie totalitaryzmu*, s. 256.

⁴³ Por.. E. Döring, *Die offene Gesellschaft und ihre Feinde; ein einführender Kommentar*, s. 76.

⁴⁴ G. Benn, *Świat dorycki*, s. 127.

⁴⁵ K. Popper, *SO*, s. 71.

⁴⁶ Pojęcia „totalitaryzm” nie można utożsamiać z heglowskim „Totalität”. W systemie Hegla „Totalität” było czymś pozytywnym, czymś co łączyło różnorodność. – Por. T. W. Adorno, *Einleitung*, s. 49 n.

⁴⁷ W. Wippermann, *Totalitarismustheorien. Die Entwicklung der Diskussion von den Anfängen bis heute*, s. 8.

⁴⁸ Tamże, s. 41.

⁴⁹ K. Popper, *SO*, s. 109.

⁵⁰ Tamże, s. 128.

⁵¹ Tamże.

⁵² H. Arendt, *Korzenie totalitaryzmu*, s. 349.

⁵³ G. Sartori, *Teoria demokracji*, s. 242.

⁵⁴ J. Dawydow, *Sztuka jako zjawisko socjologiczne*, s. 198.

⁵⁵ R. Legutko jest zdania, że: „Nie dostrzeganie w społeczeństwie liberalnym, mimo wszystkich jego wad i słabości, elementu prawdy, jaki wylania się w całej jego pozornej i rzeczywistej chaotyczności - prawdy o człowieku i o naturze ładu politycznego – to niezwykle poważny błąd, którego Platon był chyba istotnie pierwszym z długiej listy autorów” (R. Legutko, *Etyka absolutna i społeczeństwo otwarte*, s. 92.)
Należy jednak zauważyć, że Platon nie miał do czynienia ze społeczeństwem liberalnym lecz z pierwotną formą demokracji bezpośredniej typu greckiego, z którą „współcześnie brakuje nam doświadczenia” (G. Sartori, s. 343.) i „że w rzeczywistości była to przeszłość, której powrotu na pewno nie chcielibyśmy” (Tamże, s. 352).

⁵⁶ J. Davydov, *Sztuka jako zjawisko socjologiczne*, s. 160.

⁵⁷ M. Gordon, *Ujęcie prawdy i wiarygodności w nowej książce Poppera*, s. 108.

⁵⁸ Różnica w stanowiskach epistemologicznych Poppera i Platona polega także na tym, że Popper widział w Platonie twórcę epistemologii pesymistycznej, głoszącej, że: „tylko nieliczne jednostki (jeżeli w ogóle ktokolwiek) mają dostęp do wiedzy prawdziwej – *episteme*” (K. Popper, *Domysły i refutacje*, s. 24.). Sam zaś uważał się za reprezentującego stanowisko epistemologii pozytywnej tj. postawy, która „implikuje możliwość poszukiwania prawdy obiektywnej, nawet jeżeli najczęściej się z nią mijamy” (Tamże, s. 34.).

⁵⁹G. Sartori, *Teoria demokracji*, s. 350 n.

--	--

--	--

⁶⁰ P. K. Feyerabend, *Zabijanie czasu*, s. 102 n. Podobną opinię o przekładzie *SO* na język niemiecki wyraził Popper w liście do Klausu Grossnera – por. K. Popper, *W poszukiwaniu lepszego świata*, s. 106.

⁶¹ Platon, *Państwo*

⁶² K. Popper, *The Open Society and Its Enemies*.

⁶³ L. Kołakowski, *Czy diabeł może być zbawiony? I 27 innych kazań*, s. 207.

⁶⁴ Tamże, s. 207 n.

⁶⁵ K. Popper, *Der Logik der Sozialwissenschaften*, ss. 103 – 125.

⁶⁶ Tamże, s. 105.

⁶⁷ Tamże, s. 105, teza nr 6.

⁶⁸ Cyt. za: T. W. Adorno, *Socjologia i dialektyka*, s. 16. Por. też: K. Popper, *Der Logik der Sozialwissenschaften*, s. 105, teza nr 6.

⁶⁹ T. W. Adorno, *Socjologia i dialektyka*, s. 16.

⁷⁰ Tamże, s. 46.

⁷¹ W. Wątroba, *Socjologia i fallibilizm*, s. 207.

⁷² T. Mendelski, *Karl R. Popper: metodolog czy ideolog?*, s. 223 n.

⁷³ Problem „nauk niepisanych” w filozofii Platona był szeroko dyskutowanym w hitlerowskich Niemczech. Por.

T. Orozco, *Platonische Gewalt*, ss. 38 – 39, 89.

⁷⁴ Cyt. za: M. Wesoły, *Świadectwa niepisanej nauki Platona (IV)*

⁷⁵ T. Szlezāk, *Czytanie Platona*, s. 10.

⁷⁶ M. Wesoły, *Świadectwa niepisanej nauki Platona (IV)*, s. 289.

⁷⁷ Por. art. M. Wesoły, *Świadectwa niepisanej nauki Platona (III)*

⁷⁸ Jednym z takich badaczy jest G. Reale. Por. G. Reale, *Historia filozofii starożytnej*, ss. 113 – 156.